

hi100rky

Sieť vzťahov a budovanie rodinnosti

1985 – 1993

Inter-net

Ktosi povedal, že „zlé časy“ sú tie, v ktorých musia ľudia zápasíť o život a slobodu. Avšak vtedy vzniká podhubie, aby **vyrástli silné osobnosti**. Tie strhnú aj iných a vytvoria podmienky, pre „dobré“ časy. Avšak ak sa v týchto „dobrých“ časoch zlenivie, ak prevládne konzum a blahobyt, vytvoria sa podmienky, v ktorých **vyrastú slabé osobnosti**. A spoločnosť upadá, až dosiahne stav, kde slovo kríza neustále obieha v slovníku ľudí.

Trvá to určitý čas, v ktorom nastane degradácia spoločnosti, až sa opäť vyformujú ostrieľaní bojovníci za dobro. Ich „hlavná zbraň“ je zdravý rozum a čnosť! Spoločnosť sa rozpamätá na pravé hodnoty, ktoré ju vyťahnu z biedy. A tak sa to strieda. A kde sme teraz? Posúďte sami. **Skúste sledovať „pohyb“ slovka kríza.**

Zdá sa mi, že je všade prítomné: kríza vo vzťahoch, kríza v manželstve, kríza v duchovnom živote, kríza ekonomická, finančná, zdravotnícka, športová, kríza morálna,... Kríza je skoro všade. Ako je to možné? Nuž je to preto, **lebo človek je v kríze**. A čo by ho mohlo zachrániť? Vzťahy a rodinný duch. To nemám z hlavy, to je historická skúsenosť!

Pane, vďaka za stretká

A kde sa nachádzala spoločnosť v rokoch 1985 – 1989? Nuž, komunisti boli stále pri moci, ale akosi im dochádzal dych. Monitorovali síce „nálady“ v spoločnosti i činnosť veriacich, ale keďže ich tlak trval už dlho, mnohí **veriaci sa naučili, ako prežiť**. Išli najprv do svojho vnútra. Tam si utužili svoju vieru a po čase sa chceli s touto vierou aj podeliť. Hľadali seberovných, rovnako zmyšľajúcich, rovnako vzdorujúcich totalite, **vytvárali spoločenstvá**,...

Počet saleziánov v týchto rokoch veľmi vzrástol. Boli začlenení do malých komunít a išli „do sveta“, aby vytvárali ďalšie malé spoločenstvá. Keďže tých mladých saleziánov posielali predstavení do rôznych miest, stretká rástli ako huby po daždi. Vo väčších mestách **ich bolo aj niekoľko desiatok**. Všetky fungovali na základe dobrých vzťahov a v rodinnom duchu. O ich obľube svedčí modlitba chlapca z tých čias – bolo to v Prešove: „*Pane, ďakujeme ti, že si nám stvoril stretká.*“

Nuž, a keďže stretiek bolo veľa, začali sa formovať animátori, robili sa im duchovné obnovy i cvičenia, výlety, tábory,... Každý mesiac mal nejakú aktivitu, ktorá tieto **stretká potajme zjednovala**. V obľube bolo aj púštanie šarkanov, takže nejakí huncúti začali tvrdiť: „*Najväčším sviatkom saleziánov je šarkaniáda.*“ To ale ozaj nebola pravda. Alebo žeby? :-)

Spoločné akcie

Mladí z miest, kde pôsobili saleziáni, sa na spoločne stretali niektorých akciách. Oblúbené boli najmä **púte do Šaštína a Levoče**. Samozrejme, že medzi pútnikmi boli aj eštebáci. Mladí veriaci s tým počítali, „voňalo“ to adrenalínom a dobrodružstvom.

Jeden účastník takejto púte spomína: *„Zistil som, že neďaleko mňa je spolužiak, ktorý bol neveriaci. Uvedomil som si, že je tajný. Nechcel som ho stretnúť, ale už bolo neskoro. Zbadal ma, stretli sa nám oči. Čo robiť? Isto ma oznámi. V tom som dostal geniálny nápad. Priblížil som sa k nemu a povedal mu: ‚Čo ty tu robíš? Dnes mám službu ja.‘ A on prekvapene zareagoval: ‚Vážne?‘ ‚Pravdaže.‘ Odišiel som od neho a nechal ho v riadnych rozpakoch.“*

Novovysvätení saleziánski kňazi vystupovali pod prezývkami. Prijal sa model, že sa **môžu prejaviť ako kňazi** – sponedať chlapcov a slúžiť im sväté omše v inom, pridelenom meste. Pre mladých sa tak vytvoril základný rytmus duchovného života.

Ale ani na spoločnú turistiku alebo športové podujatia sa nezabúdalo. Ba v tých časoch vznikol **futbalový turnaj KAMA**, ktorý trvá až dodnes. A to isté platí aj o stretnutí **Bodka za prázdninami** na Mariánskej hore v Levoči, ktoré trvá od totality už niekoľko desaťročí.

Duchovné pramene

Nové myšlienky pre prácu s mládežou prichádzali aj vďaka literatúre pochádzajúcej od saleziánov v zahraničí. Posily z cudziny sa volali *Dejiny spásy, Za Svetlom, Posolstvo*.

Z miestnej tvorby sa ujali rôzne samizdaty a na strestkách sa objavila edícia *Cesta k Pravde*, ktorej autorom bol Ivan Gróf.

Mladých však milo prekvapil a **občerstvil časopis Svetlo**. Začal vychádzať pred prázdninami v roku 1986. Redakčný tím bol vytvorený okolo dona Vladka Feketeho a pozostával zo saleziánov v základnej formácii. Medzi nimi sa našli šikovní prispievatelia a grafici. Počet vydaných čísel v totalite dosiahol číslo štrnásť. A počet výtlačkov?

Prvé číslo časopisu, ešte pod názvom Svetielko, dosiahol počet okolo 100 kusov. Pre mimoriadny záujem sa však muselo dotláčať. Posledné totalitné Svetlo malo niekoľko tisíc kusov. A najvyšší „po-totalitný“ náklad bol okolo 26-tisíc. Áno, dobre čítate. :-).

Ján Šimulčík v odbornej literatúre o samizdatoch zhodnotil Svetlo takto: *„Cieľom časopisu bolo povzbudzovať mladých k duchovnému životu. Svojím obsahom ponúkal priateľstvo, poučenie, zábavu a povzbudenie. Bol to prvý samizdat, kde bola dôležitá proporcia grafiky a obsahu. Každé číslo obsahovalo perokresby.“*

Saleziánska pastorácia

Dá sa povedať, že pastoračná činnosť saleziánov na Slovensku v tom čase nadväzovala na pôvodnú snahu dona Bosca: vyučovali katechizmus, ktorý obohatili aktivitami, hrami, výletmi. Práca s rodinami sa tiež nezanedbávala, ale prináležala starším saleziánom (Dermek, Kysela, Sloboda, Gróf, Špaldoň,..). Mladí na ňu ešte nedorástli.

No u všetkých skupín sa veľký dôraz kládol na meditáciu, liturgiu a sviatosť. K meditácii poslúžili knihy ako *Hovor, Pane*, či *Počuli sme slovo Pánovo* od Janka Beňa. Tieto publikácie odchovali a naučili meditovať množstvo mladých na Slovensku.

Výhodou pre pastoráciu bolo aj to, že saleziáni boli anonymne „ponorení medzi obyčajných pracujúcich ľudí“. Časť z nich síce bola zverejnená – a pôsobila na farách, iní však boli v „podzemí“ – v podzemnej Cirkvi. Cez deň väčšina z týchto utajených študovala na vysokých školách. Poobede sa venovali štúdiu teológie a apoštolátu.

A keďže si saleziáni udržiavali charizmu a rodinného ducha, vytvárali medzi sebou i s laikmi dobré vzťahy, cez ktoré tiekli pravé hodnoty. Postupne sa tak vytvárala široká saleziánska rodina.

Saleziánska rodina

Je na chválu, že saleziánska pastorácia pokračovala aj počas najtvrdšej komunistickej tyranie a laici im boli vždy na pomoci. **Charizma dona Bosca**, ktorá buduje rodinného ducha, bola veľmi chytľavá, rýchlo sa šírila a preskočila i na laikov. Saleziáni si to vždy uvedomovali a udržiavali ako najväčší klenot ich ducha. Veď aj Pána Boha vnímajú predovšetkým ako Otca, jeho Syna Ježiša Krista ako priateľa, Ducha Svätého ako oživovateľa rodinnej atmosféry a Pannu Máriu ako Matku, ktorá sprevádza i pomáha.

Do tejto atmosféry chcú vziať aj tých, ku ktorým prichádzajú. A preto saleziánsky pastoračný prístup k človekovi obsahuje základné otázky: *Čo plánuje Boh s týmto človekom? A ako mu ja môžem v tom pomôcť? Aké miesto má v Božej rodine?* A z tohto **rozlišovania povolania postupne** vznikali ďalšie zložky saleziánskej rodiny.

Na Slovensku to boli predovšetkým: Dcéry Panny Márie Pomocnice (FMA), Združenie saleziánov spolupracovníkov (ASC), Dobrovoľnícky dona Bosca (VDB). **Tieto zložky vznikli** u nás už počas totality. Neskôr sa k nim pridali Dobrovoľníci dona Bosca (CDB), Exallievi dona Bosca, Združenie (asociácia) Márie Pomocnice (ADMA), a do „blízkej rodiny“ patria aj mladí, ktorí si vytvorili Združenie saleziánskej mládeže (Domku).

To najdôležitejšie sú vzťahy a rodinnosť

Nežná revolúcia v roku 1989 zatriasla komunistickým molochem. Komunizmus padol, mnohé zbudované štruktúry však zostali. A to aj v hlavách ľudí. Z totality sa všeličo vynorilo. Tvrdosť systému nahradila dravosť jednotlivcov i oligarchov, preberanie všelijakých „izmov“ a neoverených ideí.

Dar slobody saleziáni prijali s veľkým nadšením a dá sa povedať, že sa vrhli do apoštolskej práce. No boli hodení aj do nepoznaných pomerov, vzťahov. Mení sa spoločnosť i mladí. Medzi ponukami sú obrovské množstvá všelijakých lákadiel. Niekedy je v tom všetkom aj ťažko sa zorientovať. No to, čo je však stále najcennejšie, je rodina. A to u saleziánov zostalo, a to aj stále ponúkajú.

A tak s pohľadom na históriu saleziánov môžeme konštatovať, že mali vždy šťastie na spolupracovníkov a dobrodinco. Dobre to vystihol **vdp. Augustín Pozdech**, sám veľký dobrodinec saleziánov, ktorý pri stavbe ústavu na Miletičovej poznamenal: *„Saleziáni, keď začínajú stavať, obyčajne nemajú ani haliera. Ale Boh im vzbudí dobrodinco.“*

Tak to bolo aj počas totality a tak je tomu aj dnes. A dobrodinco sú nielen tí, ktorí pomáhajú materiálne, ale najmä tí, ktorí s nimi kráčajú duchovne a spolupracujú pri výchove mladých. Tí, ktorí s nimi chcú vytvoriť rodinu a dobré vzťahy.